

**IDENTYFIKACJA I OCENA ISTNIEJĄCYCH I POTENCJALNYCH ZAGROŻEŃ
WEWNĘTRZNYCH I ZEWNĘTRZNYCH ORAZ SPOSOBY ELIMINACJI LUB
OGRANICZANIA TYCH ZAGROŻEŃ I ICH SKUTKÓW**

I. Istniejące zagrożenia wewnętrzne

Lp.	Identyfikacja i ocena zagrożenia ¹⁾	Sposób eliminacji lub ograniczania zagrożenia i jego skutków
1	Znaczny udział gruntów prywatnych występujących w strukturze własnościowej Wielkopolskiego Parku Narodowego, zwanego dalej „Parkiem”	Nabywanie na rzecz Skarbu Państwa lub na rzecz Parku nieruchomości, w tym przez realizację prawa pierwokupu
2	Postępująca urbanizacja gruntów niebędących w wieczystym użytkowaniu Parku lub niebędących jego własnością	<ol style="list-style-type: none"> 1. Współpraca z organami jednostek samorządu terytorialnego w zakresie wprowadzenia do planów ogólnych gmin oraz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego zapisów ograniczających urbanizację na obszarze Parku. 2. Uzgadnianie projektów decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu oraz o lokalizacji inwestycji celu publicznego
3	<ol style="list-style-type: none"> 1. Niezgodność składu gatunkowego oraz struktury przestrzennej i wiekowej drzewostanów z siedliskiem. 2. Przekształcenie zbiorowisk roślinnych, w tym obecność zbiorowisk roślinnych zastępczych 	<p>Regulacja struktury gatunkowej i wiekowej drzewostanów, w tym:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) hodowla sadzonek drzew i krzewów do odnowień i zalesień; 2) poprawki i uzupełnienia; 3) dolesianie luk i przerzedzeń; 4) porządkowanie powierzchni i przygotowanie gleby pod odnowienia; 5) odnowienia w drodze sadzenia lub odnowienia naturalnego; 6) pielęgnacje upraw; 7) wprowadzanie podszytów; 8) utrzymanie odpowiedniej struktury zbiorowiska leśnego przez cięcia pielęgnacyjno-hodowlane i ochronne oraz przebudowę drzewostanów, w szczególności przez promowanie odnowień naturalnych
4	Zagrożenia drzewostanów ze strony owadów	Prognozowanie występowania owadów według Instrukcji Ochrony Lasu

5	Szkody wyrządzane przez zwierzęta w ekosystemach leśnych i nieleśnych	<ol style="list-style-type: none"> 1. Zabezpieczanie upraw leśnych i odnowień przed zgryzaniem, przez wykonanie nowych ogrodzeń, naprawianie istniejących lub stosowanie indywidualnych zabezpieczeń. 2. Utrzymywanie powierzchni roślin zielnych pod liniami energetycznymi. 3. Zabezpieczanie upraw rolnych, w szczególności przez stosowanie repelentów. 4. Regulacja populacji zwierząt, w szczególności przez odstrzały redukcyjne lub odłowy
6	Występowanie pożarów	<ol style="list-style-type: none"> 1. Wykonywanie i utrzymywanie pasów przeciwpożarowych wzdłuż dróg publicznych i linii kolejowych. 2. Utrzymywanie drożności i przejezdności dróg i dojazdów pożarowych. 3. Usuwanie drzew i krzewów pod liniami energetycznymi i wokół transformatorów. 4. Wykrywanie i gaszenie pożarów. 5. Utrzymywanie punktów czerpania wody. 6. Porządkowanie terenów zagrożonych, w szczególności obszarów przylegających do dróg publicznych i linii kolejowych, z materiałów łatwopalnych. 7. Konserwacja lub wymiana tablic informacyjnych o zagrożeniach pożarowych. 8. Pełnienie dyżurów przeciwpożarowych w Punkcie Alarmowo-Dyspozycyjnym. 9. Modernizacja systemu monitoringu przeciwpożarowego przez budowę dostrzegalni przeciwpożarowej oraz Punktu Alarmowo-Dyspozycyjnego. 10. Współpraca z Państwową Strażą Pożarną
7	Zarastanie zbiorowisk nieleśnych przez drzewa i krzewy	<ol style="list-style-type: none"> 1. Koszenie łąk oraz usuwanie drzew i krzewów w celu zachowania nieleśnych zbiorowisk roślinnych, w tym siedlisk stanowiących przedmiot ochrony obszaru Natura 2000: <ol style="list-style-type: none"> 1) 6410²⁾ – zmiennowilgotne łąki trzęślicowe (<i>Molinion</i>), 2) 6430²⁾ – ziołorośla górskie (<i>Adenostylion alliariae</i>) i ziołorośla nadrzeczne (<i>Convolvuletalia sepium</i>), 3) 6440²⁾ – łąki selernicowe (<i>Cnidion dubii</i>), 4) 6510²⁾ – niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie (<i>Arrhenatherion elatioris</i>). 2. Utrzymywanie gruntów uprawnych, w tym zespołów tradycyjnych upraw i związanych z nimi zbiorowisk segetalnych. 3. Odtwarzanie nieleśnych siedlisk przyrodniczych, w szczególności przez usuwanie drzew i krzewów oraz obcych gatunków roślin zielnych, w tym siedlisk 6120²⁾ – ciepłolubne, śródłądowe murawy napiaskowe (<i>Koelerion glaucae</i>). stanowiących przedmiot ochrony obszaru Natura 2000

8	Wypieranie rodzimych gatunków roślin i zwierząt przez inwazyjne gatunki obce	<p>1. Usuwanie mechaniczne inwazyjnych gatunków obcych, w szczególności:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) czeremchy późnej (<i>Prunus serotina</i>); 2) klonu jesionolistnego (<i>Acer negundo</i>); 3) robinii akacjowej (<i>Robinia pseudoacacia</i>); 4) irgi błyszczącej (<i>Cotoneaster lucidus</i>); 5) uczepu amerykańskiego (<i>Bidens frondosa</i>); 6) nawłoci kanadyjskiej (<i>Solidago canadensis</i>); 7) kolczurki klapowanej (<i>Echinocystis lobata</i>); 8) rdestowców (<i>Reynoutria</i> spp.); 9) trojeści amerykańskiej (<i>Asclepias syriaca</i>); 10) bożodrzewu gruczołowatego (<i>Ailanthus altissima</i>); 11) dławisza okrągłolistnego (<i>Celastrus orbiculatus</i>). <p>2. Zwalczanie rdestowca czeskiego (<i>Reynoutria ×bohemica</i>) z wykorzystaniem metody siatkowania oraz długotrwałego okrywania</p>
9	Zanikanie lub antropogeniczne przekształcanie siedlisk gatunków zwierząt	<ol style="list-style-type: none"> 1. Zachowanie różnorodności gatunkowej i środowiska życia zwierząt. 2. Regulacja zagęszczenia, struktury gatunkowej, wiekowej i przestrzennej grup zwierząt, przez zachowanie lub tworzenie siedlisk bytowania oraz korytarzy migracyjnych
10	Rozprzestrzenianie się zwierząt gatunków obcych	Ograniczanie liczebności gatunków obcych, w tym wizona amerykańskiego (<i>Neogale vison</i>), jenota (<i>Nyctereutes procyonoides</i>), daniela (<i>Dama dama</i>), muflona (<i>Ovis aries musimon</i>) i szopa pracza (<i>Procyon lotor</i>), w szczególności przez odstrzał redukcyjny lub odławianie
11	Zanikanie stanowisk rzadkich gatunków zwierząt, roślin i grzybów	<ol style="list-style-type: none"> 1. Zachowanie zmienności genetycznej w obrębie gatunków i populacji. 2. Coroczny monitoring i inwentaryzacja stanowisk wybranych gatunków zwierząt, roślin i grzybów, w tym gatunków stanowiących przedmiot ochrony obszarów Natura 2000: <ol style="list-style-type: none"> 1) 1060²⁾ – czerwończyk nieparek (<i>Lycaena dispar</i>), 2) 1130²⁾ – boleń (<i>Aspius apsius</i>), 3) 1134²⁾ – różanka (<i>Rhodeus sericeus amarus</i>), 4) 1145²⁾ – piskorz (<i>Misgurnus fossilis</i>), 5) 1149²⁾ – koza pospolita (<i>Cobitis taenia</i>), 6) 1166²⁾ – traszka grzebieniasta (<i>Triturus cristatus</i>), 7) 1188²⁾ – kumak nizinny (<i>Bombina bombina</i>), 8) 1337²⁾ – bóbr europejski (<i>Castor fiber</i>), 9) 1352²⁾ – wilk (<i>Canis lupus</i>), 10) 1617²⁾ – starodub łąkowy (<i>Ostericum palustre</i>), 11) A021³⁾ – bocian czarny (<i>Ciconia nigra</i>), 12) A074³⁾ – kania ruda (<i>Milvus milvus</i>), 13) A075³⁾ – bielik (<i>Haliaeetus albicilla</i>), 14) A127³⁾ – żuraw (<i>Grus grus</i>), 15) A197³⁾ – rybitwa czarna (<i>Chlidonias niger</i>), 16) A236³⁾ – dzięcioł czarny (<i>Dryocopus martius</i>)

12	Ustępowanie rodzimych gatunków zwierząt z obszaru Parku	<ol style="list-style-type: none"> 1. Odtwarzanie populacji gatunków zwierząt, które dawniej występowały na obszarze Parku, w szczególności: kuropatwy (<i>Perdix perdix</i>), przepiórki (<i>Coturnix coturnix</i>), popielicy (<i>Glis glis</i>), 1341²⁾ orzesznicy (<i>Muscardinus avellanarius</i>) i A103³⁾ sokoła wędrownego (<i>Falco peregrinus</i>). 2. Przywracanie i kształtowanie siedlisk o odpowiednich warunkach dla rozwoju i przetrwania odtwarzanych populacji gatunków zwierząt. 3. Ograniczanie liczebności gatunków stanowiących zagrożenie dla istnienia odtwarzanych populacji gatunków, w szczególności jenota (<i>Nyctereutes procyonoides</i>), szopa pracza (<i>Procyon lotor</i>), wizona amerykańskiego (<i>Neogale vision</i>) i lisa (<i>Vulpes vulpes</i>), przez odstrzał redukcyjny lub odłowy
13	Obniżenie poziomu i jakości wód powierzchniowych i gruntowych, w tym zanikanie siedlisk wodnych i bagiennych	<ol style="list-style-type: none"> 1. Wspieranie naturalnej retencji na obszarach wodnych, bagiennych i leśnych, w szczególności przez budowę, odbudowę lub konserwację przepustów i zastawek. 2. Odtwarzanie lub tworzenie małych zbiorników wodnych. 3. Retencjonowanie i wykorzystywanie deszczówki, w szczególności w obiektach Parku. 4. Ograniczanie liczby ujęć wody powodujących obniżanie poziomu wód w Parku. 5. Monitorowanie stanu wód, w tym badanie poziomu i jakości wód. 6. Tworzenie i utrzymywanie stref buforowych. 7. Zabiegi rewitalizacyjne na wodach Parku. 8. Utrzymywanie w sprawności oczyszczalni ścieków
14	Upadki zwierząt spowodowane kolizjami drogowymi	<p>Współpraca z zarządcami dróg w zakresie:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) oznakowania dróg przecinających korytarze ekologiczne; 2) budowy przejść dla zwierząt nad lub pod szlakami komunikacyjnymi
15	Zagrożenie wścieklizną zwierząt	<ol style="list-style-type: none"> 1. Rozrzedzenie populacji zwierząt szczególnie narażonych na wściekliznę, w tym: jenota (<i>Nyctereutes procyonoides</i>), szopa pracza (<i>Procyon lotor</i>), wizona amerykańskiego (<i>Neogale vision</i>) i lisa (<i>Vulpes vulpes</i>), w szczególności przez odstrzały redukcyjne lub odłowy. 2. Wykładanie szczepionek przeciw wściekliznie
16	Niszczenie znaków granicznych, w szczególności kamieni granicznych i oddziaływowych	<ol style="list-style-type: none"> 1. Odtwarzanie lub konserwacja znaków granicznych. 2. Patrole terenowe Straży Parku
17	Nadmierny ruch turystyczny	<p>Rozwijanie turystyki zrównoważonej, w tym:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) tworzenie infrastruktury turystycznej minimalizującej niekorzystne oddziaływanie na środowisko przyrodnicze; 2) monitoring ruchu turystycznego; 3) kanalizowanie strumieni ruchu turystycznego

II. Potencjalne zagrożenia wewnętrzne

Lp.	Identyfikacja i ocena zagrożenia ¹⁾	Sposób eliminacji lub ograniczania zagrożenia i jego skutków
-----	--	--

1	Uszkodzenia drzewostanów oraz spowolnienie procesu ich przebudowy, powodowane w szczególności gradacjami owadów oraz występowaniem suszy	1. Monitorowanie liczebności owadów powodujących gradacje oraz prognozowanie możliwości wystąpienia gradacji. 2. Monitorowanie wielkości opadów i prognozowanie możliwości wystąpienia suszy
2	Zmiany uwilgotnienia siedlisk	Dobór kolejności wykonywania i rodzaju działań ochronnych do warunków klimatycznych
3	Zmniejszanie się liczby gatunków roślin i zwierząt	Renaturyzacja siedlisk roślin i zwierząt, w tym tworzenie mozaikowatych siedlisk, w celu zwiększenia różnorodności biologicznej przez tworzenie pasów kwiatnych, miedz, remiz, zakrzewień przy ciekach wodnych, rowach, drogach i w wielohektarowych uprawach rolniczych

III. Istniejące zagrożenia zewnętrzne

Lp.	Identyfikacja i ocena zagrożenia ¹⁾	Sposób eliminacji lub ograniczania zagrożenia i jego skutków
1	Presja urbanizacyjna w otulinie Parku oraz nielegalna zabudowa, w szczególności na obszarze przylegającym do jezior Parku, wpływająca negatywnie na przedmioty ochrony i walory krajobrazowe oraz zanieczyszczenie powietrza, gleby i wód	1. Współpraca z organami jednostek samorządu terytorialnego na rzecz wprowadzenia do planów ogólnych gmin oraz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego zapisów ograniczających zabudowę w otulinie Parku, w szczególności w bezpośrednim sąsiedztwie jego granic oraz utrzymanie korytarzy ekologicznych zapewniających połączenia Parku z obszarami sąsiednimi. 2. Na obszarach nieposiadających miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego starania o lokowanie nowej zabudowy w odległości minimum 30 m od granicy Parku oraz minimum 20 m od cieków i zbiorników wodnych. 3. Podejmowanie działań mających na celu eliminację nielegalnej zabudowy
2	Rozprzestrzenianie się roślin i zwierząt inwazyjnych gatunków obcych	Działania na rzecz ograniczania zakładania hodowli inwazyjnych gatunków obcych w otulinie Parku, w tym przez uzgadnianie projektów decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu

3	Presja ruchu turystycznego	<ol style="list-style-type: none"> 1. Ukierunkowanie ruchu turystycznego przez budowę, modernizację lub konserwację infrastruktury turystycznej. 2. Jednolite, czytelne i widoczne oznakowanie granicy Parku. 3. Konserwacja szlaków turystycznych lub korekty ich przebiegu. 4. Konserwacja lub instalowanie nowych szlabanów w celu uniemożliwienia nieuprawnionych wjazdów pojazdów na obszar Parku. 5. Ustawianie tablic informacyjnych z regulaminem Parku, w tym w formie piktogramów. 6. Monitoring natężenia ruchu turystycznego na szlakach turystycznych, drogach i obszarach uczęszczanych turystycznie. 7. Zbieranie odpadów, w tym na szlakach i stacjach turystycznych, oraz likwidacja nielegalnych składowisk odpadów. 8. Wynajem, serwis oraz posadowienie nowych toalet na obszarze Parku
4	Zanieczyszczenie wód	<ol style="list-style-type: none"> 1. Rozbudowa lub modernizacja posiadanej infrastruktury kanalizacyjnej i systemów oczyszczania ścieków. 2. Wspieranie inicjatyw w zakresie budowy kanalizacji i oczyszczania ścieków na obszarach wiejskich, tworzenia systemów oczyszczania ścieków burzowych, ograniczania stosowania nawozów mineralnych i środków ochrony roślin w miejscach położonych w sąsiedztwie cieków i zbiorników wodnych. 3. Podejmowanie działań mających na celu ograniczenie możliwości budowy przydomowych oczyszczalni ścieków tylko do zabudowy rozproszonej w miejscach, w których odprowadzanie ścieków do gruntu nie zagraża jakości wód powierzchniowych i podziemnych lub w przypadku gdy nie istnieją możliwości techniczne podłączenia się do gminnego systemu kanalizacji sanitarnej. 4. Ograniczanie zanieczyszczenia jezior biogenami i innymi zanieczyszczeniami przez odpowiednie kształtowanie ich zlewni, w tym tworzenie stref buforowych
5	Zanieczyszczenie powietrza	Ocieplanie budynków Parku lub modernizacja systemów ogrzewania, na wykorzystujące przyjazne dla środowiska nośniki energii, w szczególności odnawialne źródła energii
6	Zanieczyszczenie powierzchni ziemi	<ol style="list-style-type: none"> 1. Zbiórka, segregacja i wywóz odpadów z obszaru Parku. 2. Edukacja społeczeństwa
7	Choroby o charakterze epizootii	<ol style="list-style-type: none"> 1. Monitoring stanu zdrowotnego populacji zwierząt, w szczególności dzików (<i>Sus scrofa</i>), saren (<i>Capreolus capreolus</i>) i jeleni szlachetnych (<i>Cervus elaphus</i>). 2. Opracowanie i wdrożenie procedur postępowania w przypadku stwierdzenia epizootii lub zaobserwowania niepokojących objawów chorobowych

8	Ingerencja myśliwych w obszar Parku	Zapobieganie nielegalnemu dochodzeniu postrzałków zwierząt łownych oraz stawianiu urządzeń łowieckich, w tym ambon i zwyżek wzdłuż granicy Parku
9	Napowietrzne linie elektroenergetyczne i telekomunikacyjne zagrażające ptakom (<i>Aves</i>) i nietoperzom (<i>Chiroptera</i>)	1. Działania na rzecz zastąpienia napowietrznych linii elektroenergetycznych i telekomunikacyjnych liniami podziemnymi. 2. Zabezpieczanie i oznakowanie istniejących napowietrznych przesyłowych linii elektroenergetycznych, w szczególności WN i NN
10	Kłusownictwo na obszarze Parku	1. Współpraca z Państwową Strażą Łowiecką i Policją. 2. Patrole terenowe Straży Parku

IV. Potencjalne zagrożenia zewnętrzne

Lp.	Identyfikacja i ocena zagrożenia ¹⁾	Sposób eliminacji lub ograniczania zagrożenia
1	Przerwanie powiązań przyrodniczych Parku z otoczeniem	1. Przeciwdziałanie powstawaniu zabudowy w istniejących korytarzach ekologicznych, w szczególności przez udział w opracowywaniu i uzgadnianiu planów ogólnych gmin oraz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. 2. Działania na rzecz wykonania pod lub nad trasami komunikacyjnymi przepustów i przejść dla zwierząt umożliwiających ich migrację
2	Budowa i modernizacja istniejących dróg przebiegających przez obszar Parku oraz wzdłuż jego granic	Działania na rzecz minimalizacji negatywnego oddziaływania dróg jako barier antropogenicznych dla migracji zwierząt, w tym budowa przejść dla zwierząt

Objaśnienia:

¹⁾ Ocena zagrożeń wyraża się w uszeregowaniu od najistotniejszego.

²⁾ Kody siedlisk przyrodniczych, nazwy siedlisk przyrodniczych oraz gatunków zwierząt lub roślin podano zgodnie z rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 13 kwietnia 2010 r. w sprawie siedlisk przyrodniczych oraz gatunków będących przedmiotem zainteresowania Wspólnoty, a także kryteriów wyboru obszarów kwalifikujących się do uznania lub wyznaczenia jako obszary Natura 2000 (Dz. U. z 2014 r. poz. 1713).

³⁾ Kody gatunków ptaków zostały zaczerpnięte z portalu Eionet <http://cdr.eionet.europa.eu/help/natura2000> będącego oficjalnym partnerem Europejskiej Agencji Środowiska (EEA).